

SANDRA KRUPA¹, JADWIGA TOPCZEWSKA²

¹SKN *Animal Equus*, Uniwersytet Rzeszowski, ²Zakład Produkcji Zwierzęcej i Oceny Produktów Drobiarskich, Kolegium Nauk Przyrodniczych, Uniwersytet Rzeszowski, e-mail: jtopczewska@ur.edu.pl

WYNIKI KONTROLI TRANSPORTÓW DROBIU NA TERENIE WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

Celem pracy była ocena realizacji transportów drobiu oraz stwierdzonych naruszeń podczas kontroli prowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Transportu Drogowego w Rzeszowie, w latach 2016-2020. Największą liczbę przeprowadzonych kontroli transportów drobiu wykonano w roku 2018 i 2019, natomiast największą średnią liczbę osobników stwierdzono podczas kontroli w styczniu 2017 roku. W badaniach odnotowano istotny trend wskazujący na obniżenie liczby przypadków nieprawidłowości w transporcie drobiu w kolejnych latach.

Słowa kluczowe: transport, drób, kontrole, nieprawidłowości, dobrostan drobiu

I. WSTĘP

Transport drobiu jest uznawany za punkt krytyczny w łańcuchu produkcyjnym biorąc pod uwagę konsekwencje dla ich dobrostanu. Brak uprawnień do prowadzenia takich przewozów to również brak kompetencji obejmującej wszystkie czynności związane z realizacją transportu i czasem przewozu ptaków. Przy skali transportowanych każdego dnia ptaków, ograniczenie strat jest kluczowe w aspekcie uwarunkowań zrównoważonego rozwoju. W ciągu ostatnich kilkunastu lat zdecydowanie wzrosło zainteresowanie humanitarnym traktowaniem zwierząt transportowanych zwłaszcza na długich dystansach, z czasem podróży przekraczającym 8 godzin [Dendera-Gruszka i in. 2018]. Szereg organizacji ale również społeczeństwo coraz częściej zwraca uwagę na dyskomfort i cierpienie zwierząt. Na uwagę zasługują zwłaszcza przypadki nieprawidłowego ich transportu [Mroczkowski i in. 2015], co należy do najtrudniejszych pod względem organizacyjnym, w związku z koniecznością zapewnienia zwierzętom odpowiednich warunków i ochrony - zgodnie z obowiązującymi wymaganiami. W procesie logistycznym całego transportu zwierząt ważnym ogniwem jest człowiek i dlatego ważne jest aby przewoźnicy a także cała obsługa transportu była odpowiednio wykwalifikowana. Zasady transportu każdego gatunku zwierząt reguluje prawo. Nakłada na przewoźników obowiązek posiadania dokumentacji i okazania jej odpowiednim organom podczas kontroli. Są to m.in. dokumenty, które potwierdzają upoważnienie kierowców do transportu zwierząt żywych, czy uprawnienia do przewozu danym środkiem transportu. Oprócz tego w wielu krajach Unii Europejskiej obowiązkowe jest okazanie wykazu czasu pracy. Warunki przewozu zwierząt zostały opisane szczegółowo w Rozporządzeniu Rady (WE) nr 1/2005 z 22 grudnia

2004 roku [Hartleb 2017]. Aby zwierzęta były zakwalifikowane do przewozu, muszą posiadać dokument potwierdzający stan zdrowia (czyli świadectwo zdrowia zwierząt), który pozwala zatwierdzić realizację przewozu danego gatunku. Informacje o planowanym transporcie są przesyłane w formie elektronicznej odpowiednim czynnikom, bo istotne jest właściwe planowanie trasy przewozu, oraz przeprowadzenie kontroli przez upoważnione organy.

Uprawnienia do kontroli przewozu żywych zwierząt posiada Inspekcja Transportu Drogowego a także Policja czy Inspekcja Weterynaryjna. Podmioty zajmujące się przewozem muszą być zarejestrowane, wymagania zatwierdzenia obejmują również środki transportu. Pojazdy realizujące transport zwierząt muszą być odpowiednio oznakowane tablicą z informacją, że są w nim transportowane żywe zwierzęta (tabliczki umieszczone na samochodzie z napisem „Przewóz żywych zwierząt”). Weryfikacji podlega również stan techniczny i wyposażenie środka transportu. Jeżeli organy kontrolujące stwierdzą uchybienia, nakładają kary na przewoźników, organizatorów transportu, opiekunów oraz kierowców, którzy są współodpowiedzialni za przewóz. Kary są nakładane w postaci ostrzeżeń, mandatów. Szczególnie rażące naruszenia przepisów dotyczących transportu zwierząt mogą być kierowane do postępowań sądowych ale mogą być również w określonych warunkach kierowane do sądu Dziubek i Sęktas [2017]. Do organów przeprowadzających kontrolę nad przewozem żywych zwierząt należy również graniczna kontrola weterynaryjna, zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 2003 roku [Ustawa o weterynaryjnej kontroli granicznej, Dz. U. z 2019 r. poz. 260].

Według danych systemu TRACES (*Trade Control and Expert System*, informatyczny system kontroli i powiadamiania o przemieszczeniach zwierząt żywych i produktów pochodzenia zwierzęcego przez terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej), w 2020 roku przewoźnicy w Unii Europejskiej przewieźli ponad 1 mld sztuk drobiu [Porta i in. 2021]. Jak podaje Urbański [2021], w 2019 roku w obrocie na terenie Polski przewieziono 1,2 mld ptaków, a większość transportowana jest dwukrotnie. Większość zwierząt ze stada reprodukcyjnego przewożona jest w miejsce chowu (tuczu), a następnie do rzeźni. Mięso drobiowe cieszy się znacznie wyższą roczną dynamiką spożycia niż inne gatunki mięsa, co wynika m.in. z faktu, że wyróżnia go stosunkowo najniższa cena płacona przez konsumentów, wysoka wartość odżywcza, brak ograniczeń związanych z wyznawaną religią. Istotne jest również to, że produkcja drobiarska jest mniej bezpośrednio związana z ziemią niż w przypadku innych gatunków zwierząt, łatwiej jest ją rozwijać w pobliżu obszarów miejskich o silnym wzroście demograficznym, a cykl produkcyjny wyróżnia się wysokim stopniem zmechanizowania [Chatellier 2021]. Można spodziewać się, że skala transportu drobiu nadal będzie wyróżniać się tendencją wzrostową. Wymaga to nasilenia nadzoru nad prawidłową jego realizacją. Jak podkreślili Tereskiewicz i in. [2019], straty finansowe polskiego przemysłu mięsnego w wyniku śmiertelności drobiu rzeźnego w obsłudze przedubojowej w latach 2005-2018 oszacowano na 321 mln zł. Do najważniejszych działań ograniczających skalę tego problemu należą: skrócenie czasu transportu, przestrzeganie norm załadunku, wprowadzenie zakazu transportu zwierząt w warunkach mogących powodować stres transportowy [Tereszkiewicz i in. 2019].

Celem badań była ocena skali transportu oraz odnotowanych naruszeń podczas kontroli transportu drobiu rzeźnego prowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Transportu Drogowego w Rzeszowie w latach 2016-2020, mających wpływ na dobrostan brojlerów kurzych.

II. MATERIAŁY I METODY

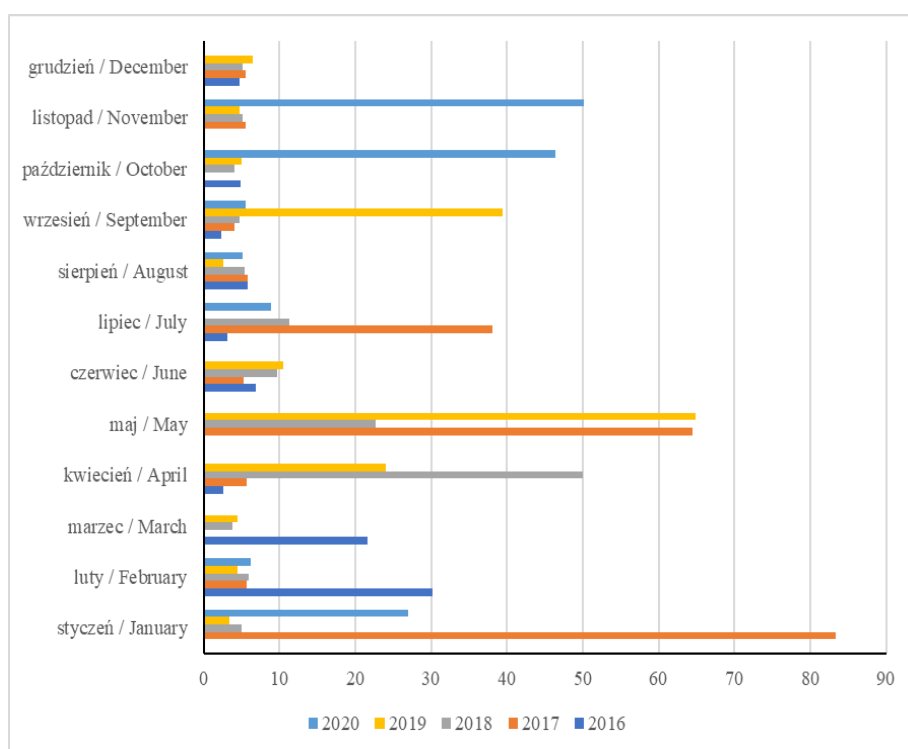
Dane stanowiące materiał badawczy zestawiony w pracy zostały udostępnione przez Wojewódzki Inspektorat Transportu Drogowego w Rzeszowie. Dane obejmowały wyniki

kontroli transportów zwierząt przeprowadzonych przez WITD na terenie województwa podkarpackiego w latach 2016-2020. Analizowano przeprowadzenie kontroli, gatunek przewożonych zwierząt, liczbę przewożonych osobników, oraz rodzaj naruszeń stwierdzonych podczas kontroli.

Obliczono średnią liczbę ptaków przewożonych w jednym transporcie oraz rodzaj i skalę stwierdzonych nieprawidłowości. Wyznaczono linię trendu dla naruszeń w analizowanym okresie. W obliczeniach wykorzystywano pakiet Statistica 13.3.

III. WYNIKI I DYSKUSJA

Na rysunku 1 przedstawiono średnią liczbę ptaków przewożonych w skontrolowanych transportach drobiu w latach 2016-2020. Najwięcej transportowanych ptaków średnio w jednym kontrolowanym transporcie stwierdzono w styczniu w 2017 roku i było to ponad 83 tys. sztuk, przy maksymalnej liczbie wskazanej podczas kontroli wynoszącej 132 tys. Tak duża liczba ptaków może wskazywać, że były to pisklęta. Jak podaje Urbański [2021], ponad 80% eksportu i ponad 40% importu w 2019 roku stanowiły właśnie pisklęta kurze – brojlery.

Rys. 1. Średnia liczba przewożonych ptaków w skontrolowanych transportach drobiu w latach 2016-2020 w poszczególnych miesiącach (tys. szt.). źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ITD w Rzeszowie

Fig. 1. Average number of transported birds in inspected poultry transports in 2016-2020 by month (1,000 pcs.). Source: own elaboration based on data from ITD in Rzeszów

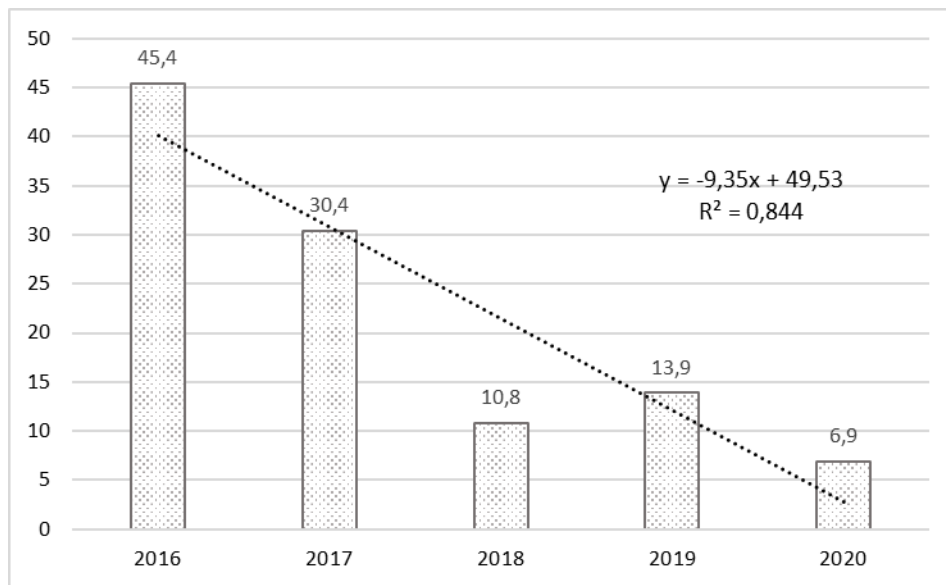
Statystyki GUS-u rozróżniają zarówno gatunki drobiu, jak i wielkość w kategoriach do 185 g (pisklaki/młode) i powyżej 185 g (dorosłe). Natomiast w przypadku kontroli prowadzonych przez Inspekcję Transportu Drogowego jest tylko określenie gatunku, bez podziału na masę ciała a tym samym kategorię, co w przypadku uzyskanych danych od ITD w Rzeszowie oznaczało zapis „drób”.

W maju 2017 roku oraz 2019 roku średnia liczba sztuk transportowanego drobiu wynosiła około 64 tys. (rys. 1). W grudniu w każdym analizowanym roku stwierdzano najmniej ptaków przewożonych w skontrolowanych pojazdach. Gęstość załadunku w powiązaniu z mikroklimatem w przestrzeni ładunkowej i czasem transportu ma kluczowe znaczenie dla zachowania wysokiego dobrostanu w czasie transportu. Większa gęstość załadunku najczęściej przyczynia się do wyższej śmiertelności [Urbański 2021]. Zgodnie z Instrukcją Głównego Lekarza Weterynarii Nr GIWpr-02010-13/2019 z dnia 2 grudnia 2019 r., dla drobiu przewożonego w kontenerach o wadze 1,6-3,0kg minimalna powierzchnia załadunku wynosi 160cm²/kg [Instrukcja Głównego Lekarza Wet. 2019]. Przewóz zwierząt rzeźnych jest to jedna z najtrudniejszych czynności transportowych, która jest realizowana w sektorze agrobiznesu. Transport powinien być przeprowadzony bez naruszenia zasad dobrostanu zwierząt. Mimo zastosowania coraz to nowszych rozwiązań technologicznych, transport nadal wywołuje dużo negatywnych skutków dla zwierząt podczas podróży. Występuje tu stres transportowy, zmęczenie oraz co najważniejsze, obniżenie wartości rzeźnej transportowanych osobników. Obserwuje się to u wszystkich zwierząt, ale szczególnie u drobiu, który wyróżnia się dużą wrażliwością na negatywne bodźce [Tereszkiewicz i in. 2013]. Dobre zaplanowanie i przygotowanie przewozu jest więc ważne i zapewnienia odpowiedni dobrostan zwierząt podczas podróży. Przede wszystkim należy dążyć do ograniczenia odległości i czasu transportu.

Oprócz wymagań dotyczących obsługi podczas transportu drobiu ważna jest odpowiednia dokumentacja. Obowiązkowym jest posiadanie zezwolenia przewoźnika na wykonywanie przewozów, licencja kierowcy, odpowiednie kompetencje i szkolenia pracowników. Pojazd musi mieć dokument potwierdzający dopuszczenie do przewozu zwierząt oraz plan awaryjny, w którym jest szczegółowo opisane postępowanie w przypadku wypadku, lub wydłużenia się czasu transportu [Przewodnik dobrych praktyk ... 2018].

Procent naruszeń stwierdzonych podczas kontroli transportów drobiu przeprowadzonych przez WITD w Rzeszowie w latach 2016-2020 zestawiono na rysunku 2.

Według danych uzyskanych od ITD w Rzeszowie, liczba kontroli transportów drobiu w latach 2016-2020 wahała się od 22 w 2016 roku do 37 w 2018 roku. Najwyższą liczbę naruszeń stwierdzono w 2016 roku (45,4%), najmniej w 2020 roku (6,9%). W okresie od 2016 do 2020 roku, przy 28 łącznie stwierdzonych naruszeniach podczas kontroli transportów drobiu, naruszenie nr 1 z załącznika nr 1 zostało stwierdzone w 28,6% przypadków, a 4.3. w 17,9%. Były to odpowiednio „Nieokazanie wypisu z zezwolenia na wykonywanie zawodu przewoźnika drogowego, wypisu z licencji lub innego wymaganego w związku z przewozem drogowym dokumentu” oraz „Skrócenie dziennego czasu odpoczynku o czas powyżej 15min do 1 godz.” W 2016 i 2018 roku 50% stwierdzonych naruszeń to nr 1 z załącznika nr 1, natomiast w 2019 i 2020 roku tego naruszenia nie stwierdzono. W 2017 roku ponad 40% stanowiło naruszenie dotyczące braku wymaganych danych dotyczących aktywności kierowcy w wykresówce lub karcie kierowcy. Wykazano wyraźną tendencję spadkową w zakresie występowania naruszeń podczas kontroli, co potwierdza linia trendu oraz wskaźnik jej dopasowania ($R^2=0,844$) (rys. 2).

Rys. 2. Liczba naruszeń stwierdzonych podczas kontroli transportów drobiu w latach 2016-2020 prowadzonych przez ITD w Rzeszowie. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z WITD w Rzeszowie

Fig. 2. Number of violations found during inspections of poultry transports in 2016-2020 conducted by ITD in Rzeszów. Source: own elaboration based on data from WITD in Rzeszów

W badaniach prowadzonych przez Tereskiewicz i in. [2018], w latach 2014-2016, naruszenia dotyczące niedopełnienia obowiązku posiadania stosownej dokumentacji stwierdzone zostały na poziomie od 25 do 28%. Z uzyskanych od ITD w Rzeszowie danych wynika, że w jednej z kontroli brała udział również policja i służba celna, co związane było z rodzajem stwierdzonych nieprawidłowości. W analizowanym okresie prowadzone kontrole transportu drobiu nie wymagały udziału inspekcji weterynaryjnej, co może wskazywać, że nie stwierdzano nieprawidłowości zagrażających życiu i zdrowiu ptaków. Należy podkreślić, że brak uprawnień do realizacji przewozów zwierząt wiąże się z brakiem odpowiednich kompetencji, a w konsekwencji możliwością błędów przy wyłapywaniu, załadunku, rozładunku a także sposobie kierowania pojazdem podczas transportu, co znacząco obniża poziom dobrostanu.

Region Podkarpacia nie wyróżnia się znaczącą w skali kraju liczbą producentów drobiu, co mogło wpłynąć na skalę kontroli tego typu transportów. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2020 roku poziom produkcji żywca rzeźnego ogółem wyniósł 7241,4 tys. ton, był to wzrost w stosunku do 2019 roku o 2%. W przypadku drobiu rzeźnego było to 3748,7 tys. ton, co dało wzrost o 4%. Kurczęta brojlery stanowiły 52% produkcji żywca rzeźnego ogółem. Polska jest liderem w Unii Europejskiej w produkcji drobiu rzeźnego, co jednocześnie przekłada się na skalę jego transportu [Bawelska i in. 2019, Bawelska i in. 2021].

Jak wynika z informacji dotyczącej wyników kontroli nadzoru nad transportem i ubojem zwierząt gospodarskich przeprowadzonej przez Najwyższą Izbę Kontroli [2017], Inspekcja Weterynaryjna oraz Inspekcja Transportu Drogowego ujawniły nieprawidłowości w co piątej kontrolowanej ubojni oraz w co setnym kontrolowanym pojeździe

przewożącym zwierzęta. Jednocześnie stwierdzono, że współpraca organów Inspekcji Transportu Drogowego i Inspekcji Weterynaryjnej realizowana była w niewielkim stopniu, chociaż taki obowiązek wynika z przepisów. Brak prowadzenia wspólnej kontroli potwierdzają wyniki badań własnych. Nie wskazano w analizowanych sprawozdaniach udziału w kontroli Inspekcji Weterynaryjnej. Przy skontrolowanych w latach 2014-2015 690 tys. środkach transportu, stwierdzono 2518 przypadków nieprawidłowości, dotyczących najczęściej niezdolności zwierząt do transportu, niewłaściwie prowadzonej dokumentacji, nieodpowiednich praktyk stosowanych podczas transportu i sprawności samych środków transportu [NIK 2017].

Wyniki kontroli prowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Transportu Drogowego w Rzeszowie w latach 2012-2017 wskazywały głównie na naruszenia dotyczące czasu pracy kierowców oraz niezdolności środka transportu do jego wykorzystania do przewozu zwierząt [Tereszkiewicz i in. 2018]. Skala stwierdzonych naruszeń wskazuje na konieczność zwiększenia kontroli środków transportu realizujących przewozy ptaków oraz na wprowadzenie wspólnych kontroli z Inspekcją Weterynaryjną. Można zapewne wnioskować, że takie połączone kontrole byłyby bardziej skuteczne w zakresie wykrywania naruszeń dotyczących prawidłowości realizowanego przewozu oraz dobrostanu zwierząt.

Należy podkreślić, że w obrocie wewnątrz krajowym, ponad 50% transportów stanowią ptaki (zwłaszcza kurczęta brojlery). Transport jest niezbędnym elementem przemysłu drobiowego i może powodować różny poziom stresu u ptaków, od lekkiego dyskomfortu i niechęci do nawet śmierci. Jak podaje Urbański [2021], analiza śmiertelności wśród transportowanych ptaków sugeruje jego poziom od 0,2% do nawet ponad 1%. Przy skali produkcji i przewozów tego gatunku, oznacza to śmierć podczas transportu kilku milionów osobników. Reakcje ptaków na transport to zjawiska wieloskładnikowe, na które składa się szereg czynników, takich jak stan ptaków w kurniku (stan zdrowia przed transportem), obsługa i jej kompetencje, załadunek, rozładunek, konstrukcja przyczepy, gęstość załadunku, stan środowiska podczas transportu, mikroklimat przyczepy a także czas trwania tranzytu [Schwartzkopf-Genswein i in. 2012, dos Santos i in. 2020]. Straty związane z transportem kurcząt brojlerów mają znaczenie ekonomiczne dla przemysłu. Szacuje się, że liczba padłych kurcząt brojlerów odnotowywana po przybyciu do rzeźni ma związek z dynamiką temperatury i wilgotności wewnątrz ładowni oraz czasem i odległością transportu. Dlatego niepokojące mogą być stwierdzane nieprawidłowości dotyczące czasu pracy kierowców. Oznacza to najczęściej przedłużanie czasu transportu. Wysoką śmiertelność i większą utratę masy ciała zaobserwowano w ładunkach pokonujących duże odległości z długimi okresami transportu [dos Santos i in. 2020]. Im dłuższa odległość i czas transportu, tym większe wskaźniki śmiertelności a także mniejsza żywotność brojlerów po przybyciu do rzeźni [Schwartzkopf-Genswein i in. 2012, dos Santos i in. 2020].

IV. PODSUMOWANIE

W latach 2016-2020 średnia liczba ptaków w jednym kontrolowanym transporcie raczej nie przekraczała 10 tys. szt., w miesiącu maju 2017 i 2019 roku było to ponad 60 tys. szt. Najwięcej osobników w jednym kontrolowanym transporcie stwierdzono w styczniu w 2017 roku i było to ponad 83 tys. sztuk.

W okresie od 2016 do 2020 roku, przy 25 stwierdzonych naruszeniach transportów drobiu dominowały naruszenia "nieokazanie wypisu z zezwolenia na wykonywanie zawodu przewoźnika drogowego, wypisu z licencji lub innego wymaganego w związku z przewozem drogowym dokumentu" oraz „skrócenie dziennego czasu odpoczynku o czas powyżej 15min

do 1 godz.”. Transport brojlerów kurzych jest uznawany za punkt krytyczny w łańcuchu produkcyjnym. W badaniach odnotowano istotny trend wskazujący na obniżenie liczby przypadków nieprawidłowości w transporcie drobiu w kolejnych latach. Przy dużej liczbie ptaków transportowanych każdego dnia, ograniczenie ich upadków jest kluczowe w aspekcie uwarunkowań zrównoważonej produkcji mięsa drobiowego i ograniczenia negatywnych konsekwencji wpływu tej produkcji na środowiskowe, społeczne i ekonomiczne elementy działalności gospodarczej. Biorąc pod uwagę konieczność ograniczenia strat i właściwe zarządzanie zasobami, niezbędnym staje się planowanie produkcji w pobliżu ubojni drobiu. Ograniczenie czasu transportu to mniejsze zużycie paliwa, ograniczenie szkodliwych emisji, ale również niższe straty kurcząt brojlerów. Stres związany z transportem wpływa na późniejszą jakość mięsa z piersi i ud, co może skutkować ograniczoną ich przydatnością do przetwórstwa i konsumpcji.

BIBLIOGRAFIA

1. Bawelska A., Bącela K., Brzezińska J., Grzonka I., Krejner I., Schodowski G., Stochniałek B., Wiatrowska D., Dmitrowicz-Życka K. 2019. Transport drogowy w Polsce w latach 2016 i 2017. GUS Warszawa. Szczecin.
2. Bawelska A., Bącela K., Józwicka K., Krejner I., Pawłowska J., Schodowski G., Stochniałek B., Dmitrowicz-Życka K. 2021. Transport drogowy w Polsce w latach 2018 i 2019. GUS Warszawa. Szczecin.
3. Chatellier V. 2021. International trade in animal products and the place of the European Union: main trends over the last 20 years. *Animal*. 15. 100289. doi:10.1016/j.animal.2021.100289.
4. Dendera-Gruszka M., Masłowski D., Kulińska E., Maras D. 2018. Uwarunkowania prawne dotyczące pojazdów wykorzystywanych do przewozu zwierząt. [w:] R. Knosala (red.). *Innowacje w zarządzaniu i inżynierii produkcji*. Oficyna wydawnicza PTZP. Tom 1. 711-722.
5. dos Santos VM., Dallago BSL., Racanicci AMC., Santana A P., Cue RI., Bernal FEM. 2020. Effect of transportation distances, seasons and crate microclimate on broiler chicken production losses. *PLoS ONE* 15(4): e0232004. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0232004>.
6. Dziubek D., Sęktas E. 2017. *Zasady kontroli kierujących pojazdami przewożącymi żywe zwierzęta*. Wyd. Szkoła Policji w Katowicach.
7. Hartleb A. 2017. Dokumenty jakie powinien mieć w pojeździe kierowca w międzynarodowym transporcie drogowym wykonujący przewozy na terytorium Unii Europejskiej. *Problemy transportu i logistyki*. 1(41). 77-86.
8. Instrukcja Głównego Lekarza Weterynarii Nr GIWpr-02010-13/2019 z dnia 2 grudnia 2019 r. Inspekcja Weterynaryjna. Warszawa.
9. Mroczkowski S., Frieske A., Sitkowska B., Grochowska E., Piwczyński D. 2015. Prawne aspekty humanitarnej ochrony zwierząt. *Przegląd hodowlany*. 2. 34-36.
10. NIK. 2017. Nadzór nad transportem i ubojem zwierząt gospodarskich. Informacja o wynikach kontroli. Warszawa.
11. Porta A., Mertin I., Waley D. 2021. Live animal transport: time to change the rules. White Paper on the revision of Council Regulation (EC) 1/2005, Published by Eurogroup for Animals.
12. Przewodnik dobrych praktyk w transporcie drobiu. 2018. Konsorcjum projektu pt. Najlepsze praktyki w transporcie zwierząt (2017-rev1 May 2018). Komisja Europejska.

13. Rozporządzenie Rady (WE) Nr 1/2005 z 22 grudnia 2004 roku w sprawie ochrony zwierząt podczas transportu i związanych z tym działań oraz zmieniające dyrektywy 64/432/EWG i 93/119/WE oraz rozporządzenie (WE). Nr 1255/97.
14. Schwartzkopf-Genswein K.S., Faucitano L., Dadgar S., Shand P., González L.A., Crowe, T.G. 2012. Road transport of cattle, swine and poultry in North America and its impact on animal welfare, carcass and meat quality: A review. *Meat science*. 92(3). 227-243. doi:10.1016/j.meatsci.2012.04.010.
15. Tereszkiwicz K., Kusz D., Kulig Ł. 2019. Economic consequences of pig and poultry mortality during transport. SGGW w Warszawie. *Ekonomika i Organizacja Logistyki*. 3. 5-15.
16. Tereszkiwicz K., Molenda P., Pokrywka K., Buwała B., Kusz D. 2013. Transport drobiu rzeźnego. *Autobusy: technika, eksploatacja, systemy transportowe*. 3. 1555-1564.
17. Tereszkiwicz K., Molenda P., Wałęga K. 2018. Wyniki kontroli transportu zwierząt przeprowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Transportu Drogowego w Rzeszowie w latach 2012-2017. *Autobusy: technika, eksploatacja, systemy transportowe*. 19(12). 816-819.
18. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. z 2019 r. poz. 260).
19. Urbański J. 2021. Transport zwierząt w celach gospodarczych na terenie Polski. Zachodni Ośrodek badań Społecznych i Ekonomicznych. Gorzów Wielkopolski.

RESULTS OF INSPECTIONS OF POULTRY TRANSPORTS IN THE PODKARPACKIE PROVINCE

Summary

The purpose of the study was to assess the correctness of the implementation of poultry transports and the violations found during the inspections carried out by the Regional Road Transport Inspectorate of Rzeszow, from 2016 to 2020. The highest number of poultry transport inspections was carried out in 2018 and 2019, while the highest average number of individuals was found during the inspection in January 2017. The study noted a significant trend indicating a reduction in the number of cases of poultry transport irregularities in consecutive years.

Keywords: transport, poultry, inspections, irregularities, welfare of chicken broilers